

Η ΓΑΥΠΤΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΓΑΥΠΤΑΙ. — Η ΠΡΩΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΩΝ ΩΡΑΙΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Ν Ἑλλάδι, τῇ προνομίᾳ αὐτῇ χώρᾳ, ἥτις παρήγαγε τὰ ἄριστα ἐν τῷ κόσμῳ γλυπτὰ ἔργα, ἐνεκα παντοίων περιστάσεων κατὰ τοὺς πονηροὺς μετέπειτα χρόνους, περιωρίσθη ἡ γλυπτικὴ καὶ πλαστικὴ σχεδὸν εἰς κοσμηματογλυφίας εἰκονοστασιῶν, τέμπλων, ἀμβώων. Καὶ τοῦτο κυρίως διότι τῶν Ὁρθόδοξων ἡ Ἐκκλησία ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν δὲν ἠνόησε τὴν γλυπτικὴν, μὴ ἐπιτρέψουσα νὰ παρίστανται οἱ ἄγιοι ἐν ἀνδριάσι εἰς τοὺς ναοὺς. Ἐκτὸς τούτου, εἶχεν ἐκπέση ἡ πρὸς τὰ ἀγάλματα στοργή, ἣν εἶχον οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἤρξατο σπουδαία ἐν τῇ τέχνῃ ταύτῃ ἐπίδοσις ἐν Ἰταλίᾳ καὶ εἰς σημεῖον περιθιπέτου ἀκμῆς ἔφθασε διὰ τοῦ Μ. χαλῆ Ἀγγέλου. Ὅτε αὕτη εἶχε πάλιν παρακμάσει ἐν τῇ ἀδελφῇ ταύτῃ χώρᾳ καὶ αὖθις ἐν ταῖς νάμασι τῆς Ἑλληνικῆς πάντοτε τέχνης ἔλαβε νέαν ζωὴν διὰ τοῦ Κανόβα. Τοῦ μεγάλου τούτου Ἰταλοῦ δύο Ἕλληνες, γινόμενοι μαθηταὶ του, ἐκ τῶν πρώτων σπουδῶν ἀπέδειξαν ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ἀπέθανε τὸ δαιμόνιον τῆς γλυπτικῆς. Οἱ δύο οὗτοι Ἕλληνες ἐγεννήθησαν ἐν Κερκύρᾳ, ἐν τῇ πόλει ἐμείνη, ἐν ἣ τὸ πρῶτον ἐφάνη νέα φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ζωὴ. Ἐν Κερκύρᾳ ἐξεπονθήθησαν τὰ πρῶτα, ἔπειτα ἀπὸ τούτου αἰῶνα, ἐκ μαρμάρου καλλιτεχνήματα καὶ ἐχύθησαν τὰ πρῶτα ἐξ ὀρείχαλκου ἔργα.

Οἱ δύο οὗτοι κυρκυραῖοι καλλιτέχναι ἦσαν ὁ Παῦλος Προσαλέντης καὶ ὁ Δημήτριος Τριβώλης Πιέρρης. Ἀμφότεροι εἶκον τὸ γένος ἐξ ἀρχαίας εὐγενούς οὐκαγενείας, ἥτις ἔδωκεν εἰς τὸν Ἑλληνισμόν μεγάλους ἀνδράς.

* *

Ὁ Παῦλος Προσαλέντης ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τῇ 28 Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1784, ὁ δὲ Δημήτριος Τριβώλης Πιέρρης ἐγεννήθη ἐν τῇ ἰδίᾳ νήσῳ τῇ 11 Μαΐου τοῦ ἔτους 1785. Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθον ἐν τῇ γενετείρᾳ. Ἀμφότεροι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἶχον δεῖξει ἔφειν πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν. Κατὰ τύχην διέμενε τότε ἐν Κερκύρᾳ Ἰταλὸς τις δεινὸς ζωτογλύπτης, ὅστις ἐγνώριζε λαμπρὰ τὴν σχεδιογραφίαν, ὀνόματι Λουδοβίκος Μπόσης. Οἱ δύο νέοι ἐσπευσαν πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ μάθωσι τὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης. Ὁ Προσαλέντης μάλιστα ἐμάνθανε τὴν τέχνην, παρὰ τὴν θέλησιν τῶν θείων του.

Ἐν Κερκύρᾳ οἱ φιλότεχνοι οὗτοι παῖδες ἐμείναν ἐπ' ὀλίγον, διότι ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν. Ἐνεγράφησαν εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Ἀγίου Λουκά καὶ τόσον προώδευσαν ὥστε προσεῖλκυσαν τὴν εὐνοίαν τοῦ Κανόβα, οὗ ἠτύχησαν νὰ εἶνε οὐ μόνον μαθηταί, ἀλλὰ καὶ φίλοι.

Τῷ 1806 δὲν ἦσαν πλέον μαθηταί, ἀλλὰ καθ' ὅλα μεμορφωμένοι, κάτοχοι τῆς φιλολογίας καὶ γραμματολογίας καὶ καλλιτέχναι ἄριστοι.

Δυστυχῶς ὁ Δημήτριος Τριβώλης Πιέρρης ἦτο φυσικός. Καὶ ὅμως μὲ ὅλην τὴν δεινὴν ἀσθένειαν κατεγίνετο φιλοπινότατος εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην. Εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ Ἰόνιον Ἀκαδημίᾳ ἀνέγνωσε διατριβὴν φέρουσαν τίτλον *Intorno al Triumvialo Pittorico*, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ κερκυραϊκῷ *Mercurio Letterario*. Κατεγίνετο δὲ εἰς δημοσίευσιν μελέτης περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν ἀρχαίων, εἰκονογραφημένης, εἶχε δὲ καὶ μανίαν νὰ περισυλλέγῃ πᾶν ὀρχαῖον μνημεῖον ἐλληνικὸν καὶ δὴ κερκυραϊκόν.

Οἱ δύο οὗτοι συντεχνῖται ἦσαν φίλτατοι, συνεργάζοντο, ἀλληλοβοηθοῦντο. Μετὰ τὴν εὐγενὴς ἄμιλλαν οὐδέποτε ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἐνεφώλευσε ἡ μοχθηρία καὶ ὁ φθόνος. Καὶ οἱ δύο ἐκ νεωτάτης ἡλικίας συνεδέθησαν διὰ τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας, καὶ ψυχῇ τε καὶ σώματι προσεπάθουν νὰ ἐργασθῶσι μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν τέχνην.

Θλιβερόν συμβᾶν ἐτάραξε τὸν Πιέρρη. Ὁ ἀδελφός του Μαρίνος καὶ ἡ ἀδελφή του Σοφία ἐν διαστήματι δύο μηνῶν ἀπέθανον εἰς Ἰταλίαν ἐκ φθίσεως. Ἡ μεγίστη αὕτη λύπη τὸν κατέβαλε τόσον, ὥστε δεινοῦται ἡ νόσος καὶ μετὰ ἐν περιέπῳ ἔτος, τῇ 23 Αὐγούστου τοῦ 1809 ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν.

Μετὰ τοῦ Προσαλέντη συνεργάσθη εἰς ἐν ἀνάγλυφον παριστάνον τὴν «Ἐρωτα καὶ τὴν Ψυχὴν» παίζοντας ἀστραγάλους καὶ εἰς τὴν προτομὴν τοῦ Μιχαὴλ Ζωσιμᾶ. Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ βίου του, μετὰ τοῦ Προσαλέντη πάντοτε, εἰργάζετο ἄλλο ἀνάγλυφον, παριστάνον τὸν πατέρα του μετὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του προκαποθιόντων.

Ἐπίσης μετὰ τοῦ Προσαλέντη, τῷ 1806, τῇ διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως εἰργάσθησαν εἰς μνημεῖον πρὸς τιμὴν τοῦ Κερκυραίου Εὐγενίου τοῦ Βουλγόρεως. Δυστυχῶς τοῦ ἔργου τούτου ἔμεινε μόνον τὸ ἐκ γύψου πρόπλασμα. Τὸ μνημεῖον θὰ ἔφερε τὴν προτομὴν τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου καὶ κάτωθι τὴν ἐπιγραφὴν: *Πολιτεία Ἰονικὴ Εὐγενίῳ* καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους θὰ ἐφαίνετο ἡ εἰκὼν τοῦ ἱεράρχου ἔχοντος πρὸς τὰ δεξιὰ λύραν καὶ ἀῖθα φωτίζουσαν βιβλίον, κάτωθι δὲ τὰ ὀνόματά τῶν καλλιτεχνῶν. Ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς ἡ ἀσθένεια τοῦ Πιέρρη, ἀφ' ἐτέρου ἡ μεταβολὴ τῆς

πολιτικής τοῦ τόπου καταστάσεως, ἐματῶσαν τὸ ἔργον. Θὰ ὑπόχρουν ἡ ἰδέα τῆς Ἰονίου πολιτείας νὰ ἐπραγματοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ Δήμου Κερκυραίων δι' ἐράνου καὶ νὰ ὑψοῦτο εὖτω ἐν τῇ πλατείᾳ μεγάλῳπρεπὲς μνημεῖον, πρὸς τιμὴν τῶν δύο σοφῶν ἱεραρχῶν Εὐγενίου καὶ Νικηφόρου, ὅτι- τινες εἶνε ὁδὸς τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοδοξίας, ἀργότερα δὲ καὶ ἐν μνημεῖον πρὸς τιμὴν τοῦ Μουσικοῦ καὶ ἑτερον πρὸς τιμὴν τοῦ Μαντζάρου.

★ ★

Ὁ Προσαλέντης σφόδρα ἐλυπήθη διὰ τὴν πρόωρον θάνατον τοῦ συντρόφου του. Τῷ 1806 ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν γενέτειραν, ἀλλὰ τῷ 1808 μετέβη ἐκ νέου εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν καλλιτεχνικῶν κέντρων καὶ τελειοποιήσιν τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ τέχνης. Μετὰ τρία περὶ- που ἔτη ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν Κέρκυραν μετὰ τὴν εὐγενῆ ἰδέαν νὰ διαδώσῃ ἐπὶ μᾶλλον τὰς ὠραίας τέχνας εἰς τὴν πατρίδα του, διότι ὁ Προσαλέντης ἐδίδασκε τὰς ὠραίας τέχνας εἰς τὴν δημοσίαν σχολὴν τὴν ἰδρυθεῖσαν ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1805 κατόπιν ὃ ὑπῆρξε εἰς τῶν θεμελιωτῶν τῆς ἐν ἔτει 1807 συσταθείσης Ἰονίου Ἀκαδημίας ἐπὶ Γάλλων. Ὁ Προσαλέντης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τούτων εἶδε νὰ κυματίζουν ἐπὶ τῶν κερκυραϊκῶν φρουρῶν σημαὶ διαφόρων ἐθνικῶν ἐπὶ μεταπολιτευσεως. Ἐγεννήθη, ὅτε ἡ κραταιὰ Ἐννετία ἔπνεε τὰ λοιπὰ. Εἶδε τοὺς δημοκρατικούς Γάλλους, τοὺς Ρώσους καὶ τοὺς Τούρκους, τὴν ἀνεξάρτητον Ἰόνιον Πολιτείαν, τοὺς αυτοκρατορικούς Γάλλους, τοὺς Ἀγγλους καὶ τὸ Ἰόνιον Κράτος ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Προστασίαν εἰς τὸ διάστημα ὀλίγων ἐτῶν, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1797 ἕως 1815.

Ὁ Προσαλέντης, μετέβαλε τὴν οἰκίαν του εἰς καλλιτεχνικὴν σχολὴν καὶ ὁ βουλούμενος μετέβαινε πρὸς ἐκμάθησιν. Οἱ νέοι ἐσπεύδον εὐχαρίστως καὶ ἐπεδίδοντο εἰς τὴν καλλιτεχνίαν. Τόσον δὲ προώρουν ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ τὴν σχολήν, ὥστε ἅμα ἀφίκοντο οἱ Ἀγγλοι ἡρώδαι οὐδοτόκοντα μαθητάς. Τῷ 1813 ὁ Ἀρμολύης Μαϊτλανδ ἰδὼν ἐν τῇ νήσῳ τόσους φιλοτέχνους καὶ τόσων πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν ἐπιδόσιν μετέτρεψε τὴν ἰδιωτικὴν τοῦ Προσαλέντη σχολὴν εἰς δημοσίαν. Ἡ νέα καλλιτεχνικὴ αὕτη σχολή, ἡ πρώτη δημοσία, ἰδρύθη εἰς τὴν παλαιὰν μονὴν τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου, ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην πάντοτε διεύθυνσιν τοῦ ἱδρυτοῦ Προσαλέντη. Ἡ σχολὴ αὕτη ἔχει βαρυσήμαντον ἱστορικὴν ἀξίαν, διότι εἶνε ἡ πρώτη τῶν Ὁραίων τεχνῶν σχολή, ἥτις ἰδρύθη ἐν τῇ Νεωτέρᾳ Ἑλλάδι. ἐν ᾗ ἐδιδάσκετο ἡ ἰχνογραφία, ἡ ζωγραφικὴ ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ πλαστικὴ.

Ἡ Κέρκυρα ἠτύχησε νὰ ἔχῃ ἀφ' ἐνὸς τὸν Προσαλέντην διαδόσαντα μετὰ τόσου ζήλου καὶ ἀφιλοκερδείας τὰς ὠραίας τέχνας, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν Μαντζάρον ἐνισχύσαντα μετὰ περισσοτέρας ἀφιλοκερδείας τὴν μουσικὴν. Ἐκ τοῦ παραδείγ-

ματος τῶν δύο αὐτῶν ἀειμνήστων Κερκυραίων καταφαίνεται ὅτι εἰς ἄνθρωπος εἰς ἓνα τὸν ὅ- λων, κατορθώνει περισσότερα μιᾶς Κυβερνήσεως.

★

★ ★

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Προσαλέντη ἐσώζετο μου- σεῖον ἀρχαίου ἀντικειμένων ἀνθρόπων ποτε εἰς τὸν Φραγκίσκου Προσαλέντην, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Φιλόθεος Προσαλέντης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν γραμ- μάτων. Ὁ ἡμέτερος καλλιτέχνης ἐπλούτισεν αὐτὸ καὶ ὁ δὲ ἀντικειμένων κερκυραϊκῶν, πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτῶντων φιλοτέχνων. Τὴν σχολὴν ἐπλούτισε συνάμα διὰ γυψίων ἀποτυπωμάτων, καλλιτεχνικῶν, κατ' ἐρωσιν δὲ νὰ καταρτίσῃ συλλογὴν νομισμάτων. Σὺν τῷ χρόνῳ τῇ βοη- θείᾳ ἐδικῶν φίλων ἐσχημάτισε ἐπίσης καλὴν συλλογὴν φυσιολογικὴν καὶ δὲ ὀρυκτολογικὴν. Ἡ Ἰόνιος Κυβέρνησις ἀναγνωρίζουσα τοὺς πόθους τοῦ καλλιτέχνου πρὸς διάδοσιν τῶν ὠραίων τε- χνῶν καὶ τὴν ἀνεκτίμητον αὐτοῦ ἔφρασιν ὅπως φανῇ χρῆσιμος τῇ πατρίδι, ἐτίμησεν αὐτὸν ἐκ τῶν πρώτων, τῷ 1815, διὰ τοῦ παρρησίου τῶν ταγμάτων τῶν ἵπποτων τοῦ Ἀγ. Μιχαήλ καὶ Ἀγ. Γεωργίου.

Ὁ Προσαλέντης τῇ 1 Φεβρουαρίου 1837 ἀπέ- θανεν ἐκ τῆς μεγάλης κοπώσεως βληθεὶς ἐξ ἀσθε- νείας προελθούσης ὡς ἐκ τῆς εἰσπονῆς τοῦ χυνο- μένου χαλκοῦ. Ἀναγνωρίζουσα ἡ Κυβέρνησις τὴν πενίαν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀπὸ τόσου κόπου, διέταξε δημοσίᾳ δαπάνῃ νὰ γίνῃ ἐπίσημος ἡ κη- δεία καὶ ἐψήφισε μηχανίαν σύνταξιν εἰς τὴν χή- ραν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καλλιτέχνου, ἡ σχολὴ παρήκμασε καὶ οὐδεμίαν δυστυχῶς ἰσχὺν ἔσχον οἱ δημοσιευθέντες νόμοι ὅπως τῇ ἐμφυσήσῃ ζωῇ. Ἰδοὺ πόσον ἀξίζει ἡ ἀφιλοκερδεὶς καὶ ἡ θέλησις ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου! Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Προσαλέντη εὐτυχῶς δὲν ἐσθῆσθη τὸ καλλιτε- χνικὸν τάλαντον. Ὁ υἱὸς του διέπρεψεν ἐπίσης ὡς καλλιτέχνης καὶ εἰσέτι οἱ Προσαλένται αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιδόσεως εἰς τὴν Καλ- λιτεχνίαν. Καὶ ἡ Κέρκυρα ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἐπο- χῆς τοῦ Προσαλέντη ὑστέρει εἰς τὰς ὠραίας τέ- χνας καὶ τὴν σήμερον καυχᾶται, ἡ πρωτεύουσα αὕτη τοῦ Ἰονίου, ὅτι μεταξὺ τῆς μορφωμένης κοινωνίας τῆς ἀριθμοῦνται καὶ διακεκριμένοι καλλιτέχναι.

★

★ ★

Ἀς ἐξετάσωμεν ἤδη τὸ ἔργον τοῦ Προσαλέντη. Ἐκτὸς τῶν προειρηθέντων, ἅτινα τῇ συνεργασίᾳ τοῦ συμπολίτου Πιέρρη ἐξεπύνησεν, ἡ σχολὴ τῆς μόνης εἰς ἄλλα καλλιτεχνήματα γλυπτικῆς, πλα- στικῆς καὶ ζωγραφικῆς. Τοῦ Προσαλέντη ἔργον εἶνε τὸ ἀνάγλυφον τοῦ στυλοβάτου τῆς προτομῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου Α', ἡν ἐξεργάσθη ὁ ἄγγλος γλύπτης Chantry, τῇ ἐν- τολῇ τῆς Ἰονίου κυβερνήσεως, ὡς δείγμα σεβα- σμοῦ πρὸς τὸν προστάτην ἄνακτα. Τῇ ὁδηγίᾳ

τοῦ ἡμετέρου καλλιτέχνου ὁ ἐν Κερκύρα διαμένων τῷ 1822 μελιταῖος γλύπτης Dimech ἐξεργάσθη τὸ ἐκ τύφου ἀγάλμα τῆς Βρεττανίας, φέρον ἀφ' ἐνὸς λέοντα καὶ ἀφ' ἐτέρου δόρυ καὶ ἀκροστύλιον. Γό ἔργον τοῦτο μεταφέρθη εἰς Μελέτην. Ἐπιλοτέχνησεν ἐκ μαρμάρου τῆς Κερκύρας τὴν προτομὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐκ μαρμάρου τῆς Κερκύρας τὴν προτομὴν τοῦ Γυλφοῦ φέροντος χλαμύδα· ἡ προτομὴ αὕτη σώζεται ἐν τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ τῆς Κερκύρας. Ἐκ μαρμάρου κατέλιπε καὶ ἔργα ἀποπνέοντα ἐλληνικὴν χάριν, τὴν «ἐν ἄγραις ἀσμενίζουσιν Ἀρτέμιδα» τὴν «Ἡρώ» ἐν ἀδηνονία περιμένουσιν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου τὸν Λεάνδρον καὶ τὸν «Ἀγαμέμνονα». Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον εἶχεν ἀρτίσει ὁ Πιέρης καὶ ἐτελείωσεν ὁ Προσαλέντης. Ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Προσαλέντη τινὰ ἀγορασθῆντα ὑπὸ Ἀγγλῶν σώζονται εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Lansdown. Τὸ 1819 ἐδημοσιεύθη τὸ Σύνταγμα καὶ πολλαπλῶς ἐωρτάσθη τὸ γεγονός τοῦτο καθ' ἅπασαν τὴν Ἑπτάνησον. Πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ Μαΐτλανδ, τῆς ψυχῆς τοῦ Συντάγματος, συνεισέφερον πολλοὶ χρηματικὰ ποσὰ πρὸς ἀνέγερσιν μνημείων. Ἐν Κερκύρᾳ κατεσκευάσθη δεξιαμενὴ φέρουσα ἐπιγραφὴν κολακευτικὴν. Τὸ γεγονός διαιωνίσθη καὶ διὰ καλλιτεχνιμάτων τοῦ καλλιτέχνου Προσαλέντη, ὅστις τρεῖς προτομὰς ἐξέπνῃσεν ἐξ ὀρειχάλκου διὰ τὴν αἰθουσαν τῆς Γερουσίας καὶ διὰ τὰς πλατείας Ἰθάκης καὶ Ζακύνθου 1). Ἐν τῇ πλατείᾳ Κεφαλληνίας ἰδρύθη ἀνδριὰς τοῦ Μαΐτλανδ τεχνουργηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου Προσαλέντη. Ὅτε τῷ 1831 τῇ προνοίᾳ τοῦ ἀρμοστοῦ Ἀδάμ διωκετεύθησαν τὰ ὕδατα ἐν τῇ πόλει τῆς Κερκύρας ἐκ τῆς κώμης Μπενίτζης, εὐγνωμοσύνης ἕνεκα, πρὸ τῶν Ἀνακτόρων κατεσκευάσθη δεξιαμενὴ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑφύεται ἐξ ὀρειχάλκου ἀνδριὰς τοῦ Ἀδάμ. ἐκπονηθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰρημένου καλλιτέχνου.

Ἐν τῇ ζωγραφικῇ κατέγιεν ὀλιγώτεροι τῆς γλυπτικῆς. Ἐπιλοτέχνησε ἔργα τινὰ φαντασίας καὶ προσωπογραφίας ἐπιτυχεῖς σωζομένας εἰς Κέρκυραν.

Αὐτὰ ἐν συνόψει εἶνε τὰ πρῶτα τῆς γλυπτικῆς ἔργα, ἅτινα ἐγένοντο ἐν τῇ Νεωτέρᾳ Ἑλλάδι. Ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Προσαλέντη ἀναφέρονται ἕνα, διαπρεφέντα ὡς γλύπτην, τὸν Ἰωάννην Βαπτιστὴν Καλοσγούρου, ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ὁποίου διακρίνονται προτομαὶ ἐκ μαρμάρου, ἐν αἷς ἡ τῆς Κερκυρίας ευεργέτιδος κομῆσεως Ἑλένης Ἀρμένη Μοτζενίγου σωζομένη ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ Κερκύρας, ἡ τοῦ Γυλφοῦ ὁμοιάζουσα

πολὺ πρὸς τὴν ποιηθεῖσιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Προσαλέντη καὶ σωζομένην σήμερον εἰς Ἀθήνας. Διηγούντι μάλιστα τὸ ἐξῆς τέχνημα. Ὅτε ἐπρόκειτο νὰ στείλωσιν εἰς Ἀθήνας τὴν προτομὴν τοῦ Γυλφοῦ, τὴν ἐκπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καλοσγούρου, τὴν ἐθεσαν ἐπὶ στυλοβάτῳ τοῦ Προσαλέντη καὶ τὴν τοῦ Προσαλέντη ἐθεσαν ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου τοῦ Καλοσγούρου. Τοῦτο δὲ ἐγένετο διὰ νὰ μὴ μείνῃ εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ ἔργον τοῦ Προσαλέντη. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ στυλοβάται ἔχουν ἐπιγραφάς· ἡ τοῦ στυλοβάτου τοῦ Καλοσγούρου συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Φιλητᾶ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι, ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ πράγματα, ἡ ἐν Ἀθήναις φαίνεται ὅτι εἶνε ἔργον τοῦ Προσαλέντη καὶ ἡ ἐν Κερκύρᾳ τοῦ Καλοσγούρου. Ὁ Καλοσγούρος ἐφιλοπόνθησε καὶ ἄλλας δύο καλὰς προτομὰς, τὴν τοῦ Καποδιστρίου καὶ τὴν τοῦ Περικλέους. Τὰ τέσσαρα χάλκινα ἀνάγλυφα, ἅτινα εὐρίσκονται εἰς τὸν ἐν τῇ πλατείᾳ Κερκύρας ὀβελίσκον πρὸς τιμὴν τοῦ ἀρμοστοῦ Δούγλας εἶνε ἔργα τοῦ Καλοσγούρου. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ ἡ χαραχθεῖσα εἰς τὸ ἐν πλευρὸν συνιέθη ὑπὸ τοῦ Φιλητᾶ. Ὁ Καλοσγούρος καὶ εἰς τὴν ζωγραφικὴν κατέγιεν καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΕΝ Τῷ ΘΕΑΤΡῳ

ἮΝ εἶχεν ἰδῆ διὰ πρῶτην φορὰν παρὰ τὸ φέρετρον νεκρωτάτης ἐξαδέλφης τῆς. Τὰ ὀκρά τῆς ἐπιπτον ἀδρά, θερμώτατα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς νεκρᾶς, ἐπὶ τῆς λευκῆς καὶ ἀπλευρμένης ἐκατέρωθεν τοῦ προσώπου ξανθῆς κόμης. Ὁ πόνος τῆς, ὁ λυγμός, ἡ εἰλικρίνεια ἐκείνη τῶν δακρύων, εἶχον ἐλκύσῃ τὴν περιέργειάν του· δὲν τὸν ἐσπάρσσει, τὸν ἐβέλγε τὸ δάκρυ ἐκεῖνο· δι' αὐτὸν ἦτο ἀληθὴς παρηγορία ὁ παρθενικὸς ἐκεῖνος καὶ βωδὸς θρήνος.

Ἐκτοτε σπανίως τὴν ἔβλεπε· κάθε δύο μῆνας εἰς τὸν περίπατον—πάντοτε ἐξοχικόν—μὲ ἡμιπνέθιμον φέρεμα, μὲ ἀνεμῶντες συχνὰ εἰς τὰς χεῖρας, μὲ ἐν ἐλαφρὸν μειδίαμα, μὲ τὸ ζωηρὸν ἐρυθρὸν χρῶμα ὅπερ προσέδιδε ἡ μακρὰ πεζοπορία καὶ ἡ ψυχρὰ ἀτμόσφαιρα. Καὶ ὁμοῦς ὁσάκις τὴν ἔβλεπεν, εἰς τὸ βάθος τῶν ὀφθαλμῶν ἐνόμιζεν ὅτι ἀντίκρυζε τὴν ἀρχὴν ὁδύνης. Οἱ ὁ-

1) Εἰς τὸν στυλοβάτην τῆς προτομῆς τοῦ Μαΐτλανδ ἐν Ζακύνθῳ ὑπάρχει ὠραῖον ἀνάγλυφον, ὅπερ δὲν εἶνε ἔργον Προσαλέντη, ἀλλὰ τοῦ μεγάλου Δανοῦ καλλιτέχνου Θορβάλδσεν. Περὶ τοῦ ἀναγλύφου τούτου θὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς ἐν τῇ «Πινακοθήκῃ» ἄρθρον μετ' εἰκόνας.